

"Ubudiyetin ise sırr-ı esası; niyaz, şükür, tazarru', huşu', acz, fakr, halktan istiğna cihetiyle o hakikatın kemaline mazhar olur." Hassaten "istiğna" ile açıklar mısınız?

Kulluğun temel esasları;

Niyaz: Allah'a yalvarma, yakarma, rağbet etme, ihtiyacını arz etme demektir.

Şükür: Bütün nimetleri Allah'tan bilip, O'na teşekkür etmektir. Şükrün esası ise namazdır.

Tazarru: Kişinin kendi kusurlarını bilip, Allah'a tevazu ile yalvarması, yakarması, af dilemesidir.

Huşu: Korku ile karışık sevgiden gelen edebli bir hâl ile Allah'ın divanında el pençe durmaktır. Yüksek ve heybetli bir huzurda duyulan alçak gönüllülük, sükûn ve tezellüldür.

Fakr, insanın zerreden güneşe kadar her şeye muhtaç olması demektir. Yani insan fitrat olarak kâinatta her şeye muhtaç olarak yaratılmıştır.

"Fâtır-ı Hakîm, insanın mahiyet-i mâneviyesinde nihayetsiz azîm bir acz ve hadsiz cesim bir fakr dercetmiştir." (Sözler)

İnsan, göze de muhtaçtır, ele de ayağa da. Ve bunların hiçbirini de yapacak güce sahip değildir. Muhtaç olduğumuz şeyler fakrımızı, onları yapmaya güç yetiremeyişimiz ise aczimizi ilan eder.

İnsanoğlu, dudağının önünde nöbet bekleyen havadan, toprağa, suya, güneşe, aya kadar nice mahlûkatı yapmaktan âcizdir ve bunların herbirine de muhtaçtır. İnsandaki sonsuz fakra bedel, Allah'ın rahmeti sonsuzdur.

İnsan hayatının devamı bütün kâinat çarklarının işlemesi ile mümkündür. Bu da insanın kâinattaki her şeye muhtaç olarak yaratıldığını gösterir. İşte insan bu sonsuz ihtiyacından dolayı fakirdir. Allah insana bu fakirlik hâlini her ihtiyacında; **"hiçbir şeye ihtiyacı olmayan mutlak gani olan Allah'ı"** bulması için vermiştir. Yani insan bu hâli ile nereye bakarsa, hangi şeye ihtiyaç duyarsa, orada fakirlik penceresi ile zenginliği ve kudreti nihayetsiz olan Allah'ı bulabilir; bu da insan için en büyük manevî bir kuvvettir ve marifetullahta terakki etmektir.

Acz, insanın ihtiyaçlarını karşılayamayacak kadar zayıf ve iktidardan mahrum olması halidir. Yani ihtiyaçları hem kâinatı kuşatmış hem de ebede uzanmış

olmasına rağmen, bunlardan en basitini dahi tedarik edemeyecek kadar acizdir insan. Burada daha çok insanın iktidarsızlığına dikkat çekmek vardır. Bu acizlik penceresi de aciz olmayan Allah'a açılıyor. İnsan acizlik damarı ile aciz olmayan Allah'ı idrak ediyor. Her şeyin acizlik damarı ile Allah'a muhtaç olduğunu görüp tam tevazu ile kulluğa yöneliyor.

Bizim ne dünyayı döndürmeye gücümüz yeter, ne de, kanımızı deveren ettirmeye. Bu noktada, bir bebekle en kuvvetli bir insanın, hiç farkı yoktur. Bu işler, bir İlâhî kudret tarafından görülmekte, icra edilmektedir. İnsandaki sonsuz âcizliğe bedel Allah sonsuz kudret sahibidir.

İstiğna: *Cenab-ı Hakk'tan başka kimsenin minneti altına girmemek, her işinde her ihtiyacında her talebinde Allah'a yönelmek ve O'ndan istemek mânasına geliyor. Çünkü Allah'tan gayrı her şey bizim gibi aciz, fakir ve çaresizdir. Sığınılacak, istenilecek, dergâh-ı izzetinde yalvarılacak yegâne merci Allah'tır. Her işinde her durumunda yalnızca Allah'a sığınmak ve Onu vekil bilmektir, bu hususlarda masivaya tenezzül etmemektir.*

Niyaz ise, her halükârda insanın Allah'a karşı sonsuz acizliğini ve fakirliğini görüp O'nun sonsuz kudretine ve zenginliğine iltica etmesidir.